

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Amore Dei - non in solis haerente contemplativis, & jucundis affectibus, sed parato, quidvis vel durissimum agere, & pati, si Deo id gratum fore videat: neque contento, plùs eum quibuscuncque aliis rebus amare, sed certo insuper, nihil omnino ex quibuscuncque rebus aliis amare, quod ...

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. XV. Amorem divinum exigere, ut inimicos peculiariter diligamus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54515](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54515)

CAPUT XV.

Amorem divinum exigere,
ut inimicos peculiariter diligamus.

Ignis elementaris nunquam est purior, quàm cum in materia defæcatoriore, & ad se concipiendum magis apposita ardet. Ignis divinus charitatis erga proximos ignis tunc summum obtinet puritatis suæ gradum, cum circa personas versatur averfæ à sua indolis nullo amabiles merito, nec nisi ad odium excitandum idoneas. Imò has duntaxat materiem esse illius propriam merito dixeris materiem nempe illam, ubi omnino necessaria ipsius efficacitas est, neque ullus generis alii versi amor operandi vim habet. Nam caro roqui, si agatur de hominibus, qui benevolentiam erga nos animo sunt, & præclaris quà naturæ, quà morum ornamentis excellunt, curam vis vel terreno amori facillimum est, voluntatem ad eos diligendos impellere. Nihil
& *Ethnici hoc faciunt?* (Matt. 5.) Imò tamen cuilibet à natura insitum, & propè necessarium id est, ut cum divinæ etiam charitatis flammam

diost diligere hujusmodi homines debeant, quantumvis laborent, diligendi illos causam ex DEO uno sumere; nunquam tamen extra metum sint, nè in amore tam naturæ consentaneo aliquid hæc loci habeat. Neque difficilius Archimedi fuit deprehendere, solidone ex auro constaret, an vilioris simul quidpiam metalli intermistum haberet Syracusani illa Regis corona; quàm difficile ipsi experiuntur certò discernere, num eorū amor divinus omnino sit, an naturali, humanoque affectu permistus. At, ubi amandus proponitur, qui malè de nobis meruit, qui infensum adversus nos animum gerit, quique nihil nisi odio, & contemptu dignum in se exhibet, nã nullum hic natura aditum invenit: tantumque abest ab inclinanda voluntate erga hujusmodi objecta, ut eam potius indè retrahat, & contrarios ad affectus vehementissimè impellat. Quare dubius fors hæere aliquis poterit, verène, & ex animo inimicum amet. At si de hoc ipsi constet; æquè simul constiterit, non alio se ad eum amandum moveri, quàm supernaturali, & divino, qui unus esse ibi potest, instinctu. Ità sanè: *Tu es patientia mea, Domine, (Ps. 70.)* Regius Vates canebat; perinde quasi diceret: si eos, qui

qui mihi adversantur, patienter fero, imò etiam diligo, tu id mihi, Domine, animi, & voluntatis inspiras. Quocumque aliò me vertam, nihil reperio, nisi causas odii, nisi iræ stimulos, nisi incentiva ultionis. A te uno mea omnis mansuetudo, mea omnis charitas profluit; *Tu es patientia mea, Domine.*

2. Jam verò ad perspiciendum quàm necessariò amor erga inimicos ex amore erga DEUM consequatur, fatis foret rationes in memoriam revocare, quibus demonstratum suprà est, cuilibet DEUM verè, & prout par est, diligenti diligendos necessariò esse, quicumque in terris homines vivunt. Cùm enim ab hujus objecti universitate nè ii quidem excludantur, qui ob impia facinora hostes Dei sunt; manifestè cuivis apparet, multò minùs eos excludi debere, qui hostili dicto, aut facto nos læserint. Sed quid opus ad generalia argumenta confugere, cùm præsto sint propria? Etsi nullæ rationes adessent, cui amor divinus universum communiter hominum genus amare nos cogat, non tamen deos sunt, quibus ab eodem compellimur, inimicos speciatim diligere. Cùm ad horum amorem validissima duo nobis incitamenta, geminum quasi calcar, hinc videlicet DEI præ-

ceptum, indè ejusdem exemplum admoveat. Præceptum quidem in iis Christi Domini verbis: (*Matt. 5.*) *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persecutibus, & calumniantibus vos*; exemplum verò in his, quæ protinus subjiciuntur; *ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super justos, & injustos*: vel juxta *D. Lucam: (c. 6.) Et eritis filii Altissimi: quia ipse benignus est super ingratos, & malos.* Validissima, inquam, incitamenta, & tantæ ambo efficacitatis apud hominem, qui plus se ipso, cunctisque aliis rebus *DEUM* amat; ut omnino impossibile ei reddant, malè de se meritos alio, quàm amici animo, & vultu intueri. Neque enim minùs à se invicem dissident, toto corde quempiam diligere, & nullam interim illi obsequendi, eùmque imitandi curam gerere, quàm secum pugnent, sive amorem existere absque unitate; sive unitatem reperiri, ubi contraria sint animorum studia, & diversa agendi instituta.

3. Atque hinc etiam promptum est intelligere, cur *DEUS* inimicos eodem à nobis pacto, quo cæteros quosque generatim mortales amari velit, non solum *non reddendo ma-*

lum pro malo, verum etiam vincendo in bono malum. Ratio est, quia ceu patres communiter gaudent plurimum expressa in liberis, tanquam in spiranti quadam imagine intueri sua decora, eaque inprimis, quæ plus cæteris ornamenti, atque gloriæ sibi afferunt; sic DEUS communis omnium nostrum Patrens nihil habet optatius, quam nos sibi simillimos, tum in omnibus generatim, tum in illis potissimum suis perfectionibus cernere, quæ illustrius quoddam divinæ naturæ specimen præferunt, & de quibus peculiari ille modo gloriari consuevit. Atqui dubitari minimè potest, quin harum una, neque illa quidem postrema, offensarum condonatio, & adversus laceffentes benignitas sit, tanquam virtus eorum specialiter propria, quos conditionis suæ excelstitas supra alienæ injuriæ ictum evexit: & in qua exercenda DEUM præcipuè Omnipotentem agnoscit Ecclesia orans: *DEUS, qui omnipotentiam tuam parcendo maximè, & miserando manifestas.* Unde sanctus Rex David, cum in animo haberet benefacere iis, qui ex genere Saulis, infensissimi quondam hostis sui superessent; benignitatem erga hujusmodi capita non qualemcunque misericordiam, sed misericordiam

am DEI, hoc est non tam hominum, quàm
 DEI propriam vocavit, (L. 2. Reg. c. 9.)
 Numquid, inquit, *superest aliquis de domo
 Saul, ut faciam cum eo misericordiam DEI?* Ne-
 que alia Joannis Chrysofomi, & Gregorii
 Nisseni mens fuit, scribente illo: (Hom. 20.
 in Matt.) *Nihil esse, quod sic DEO similem faciat,
 ut malignis, & lædentibus esse placabilem:* hoc
 verò testante, si quis injurias beneficiis re-
 pendat; eum (Or. 5. de Orat. Dom.) *non am-
 pliùs propemodum intrà humanæ naturæ termi-
 nos conspici, sed ipsi DEO per virtutem assimilari,
 ut alius esse DEUS videatur, dum facit ea, quæ
 DEI solius est facere.* Quapropter, cùm cæle-
 sti hominum Patri gratissimum sit filios habe-
 re, qui, quantum fieri potest, ad perfectio-
 num suarum exemplar respondeant; consen-
 taneum omnino huic voluntati ejus fuit, ut
 amorem erga inimicos à nobis exigeret, per
 quem scilicet, ceu virtutem apprime divinam
 quàm maximè propria illius lineamenta ex-
 hibemus. Ubi etiam digna observatu est di-
 versitas, qua charitatem hinc universè erga
 proximos, hinc speciatim erga inimicos com-
 mendatam voluit. Si enim primam charitatem
 suorū characterem discipulorū nuncupavit,
 dicens: *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli
 mei*

mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem; (Joan. 13.) alteram quasi certum insigne, & germanam filiorum suorum notam proposuit: *Diligite*, inquit, *inimicos vestros, &c. & eritis filii Altissimi.* (Luc. 6.) Demonstrans hoc pacto, quantum purè discipulo præstat filius, tantum communi reliquorum mortalium amori eorum, qui inimici sunt, amorem præstare: occasionemque nobis præbens inde arguendi, quàm longè supra cæteras omnes virtutes hic amor emineat, cùm tanto intervallo ipsimet earum omnium Reginæ, hoc est proximorum charitati seorsum ab eo sumptæ antecellat.

4. Ego sanè fidenter affirmaverim, nullum esse in tota amoris divini, hoc est in tota perfectionis Christianæ sphæra, majoris præstantiæ, ac meriti actum, quàm perinfestus, & capitalis inimici amor sit: ceu nullum esse alium video, qui puriorem, magisque arduum DEI amorem contineat. Nam & tantò perfectiorem esse amorem DEI constat, quantò minus in agendo terrenæ ullius cupiditatis admistum sibi habet, & quantò plus difficultatis in honesti cujusque actûs materia superandum occurrit, tantò enixiori cum virtutis conatu eundem à voluntate exerceri o-

pus est: ceu brachium validiori cum impetu lapidem, quàm plumam nihil sibi obnitentem projicit, *quia quod impellitur, necesse est, juxta Philosophum, contraniti ei, unde impellitur: (Qu. Mech. qu. 34.)* aut veluti in aqua evenire D. Thomas observat, quæ aliquamdiu calefacta vehementiùs deinde à contraria vi frigoris congelatur: (1. 2. qu. 48. a. 2.) *Quasi frigido in calidum vehementiùs agente. Manifestum enim, quod quilibet appetitus, etiam naturalis, fortiùs tendit in id, quod est sibi contrarium, si fuerit presens.* Quod verò DEI amor in nullo suorum actuum & purior fit, & plus simul difficultatis pervincat, quàm ubi ad hostes diligendos impellit, pronum est cognoscere: universi quippe aliù charitatis divinæ actus vel penitùs intrà voluntatem consistunt, neque multum ferè laboris, negotiique in concipiendis iis est, vel in externi, & ardui suapte naturâ operis effectiorem prodeunt; & quantum obviæ difficultatis causâ eorum valor crescit, tantum periculi est, nè humanæ indidem provenientis gloriæ illecebris eorundem corrumpatur integritas. At verò infensum sibi hostem amare difficilius sæpe est, quàm vel morti se offerre: prout exempla multorum confirmant, nîl verentium

um in extremi cujusque casûs aleam se dare, dum nè inultas, quibus affecti sunt, injurias relinquunt: & usque adeò nulla gloriæ dulcedine prædicta difficultas minuitur, ut multò adhuc graviores eam reddat subeundæ infamiæ, ac dedecoris timor. Cùm enim Christiana erga inimicos benignitas secundum naturalem suam dignitatem, nempe quatenus à DEO uno agendi causas desumit, intrâ hominis conscientiam retrusa, vulgi oculos penitus fugiat, solet plerumque vitio malignitatis humanæ ab ignavis, & minùs æquè interpretantibus non charitati divinæ, sed vel imbecillitati virium, vel obtusæ indoli, ignavòque, & jacenti animo tribui.

5. Quandoquidem igitur neque DEUM verè amare possumus, nisi ejus gratiâ inimicos simul amemus, neque usquam alibi certiùs se probare, & perfectiùs exercere, quàm hic, divina charitas potest; facturus mihi operæ pretium videor, si amoris adeò necessarii, atque eximii tum materiam, tum formam paulò distinctiùs explanem. Utque à materia ordiar, circa quam ille exercetur, & quæ non alia est, nisi inimici; observandum rite est, prout hi multifariàm queunt dividi, sic varia, & inter se inæqualia esse il-

lius

lius genera. Prima inimicorum divisio est in eos, qui merè passivi, quique activi etiam possunt vocari, ità ut ad priores ii pertineant, à quibus, licèt nihil injuriæ acceperimus, nihilominus vel naturali antipathia, vel alicujus ipsorum vitii causâ abhorremus: pro secundis autem accipiantur, qui aliquid revera damni, aut molestiæ nobis attulerint. Jam verò hæc posterior classis activi generis inimicos complexa, dispertiri rursus potest in eos, qui tales seu materialiter, seu formaliter sunt: nempe in illos, qui nullo nostri odio, sed per imprudentiam, vel rationibus suis consulentes nos læserint; inque alios, qui deditâ operâ, & malevolo animo id faciunt. Postremò hi ipsi inimici, formaliter nobis infesti, quemadmodum possunt suam erga nos malevolentiam vel antea duntaxat exercuisse, vel integram etiamnum retinere; sic novam, tertiâque classem constituunt, eorum nempe, qui adversus nos sint, vel solo habitu (ut scholasticè pergam loqui) vel actu etiam malevoli. Et hæcenus quidem de materia, ejusque partibus. Quas si invicem, Lector, componas, advertes, quantò in iis dividendis ulterius proceditur, tantò plus difficultatis charitati semper se objicere, ma-
jo-

jorémque illius conatum, & præstantiam requiri. Cùm palàm sit, perfectiori charitate opus esse ad tolerandum, diligendúmque hominem, qui in præsens hostili adversus nos animo est, quàm qui heri tantummodo fuerit, níl de nobis nunc cogitans: idémque evenire in quocunque alio prædictorum generum cum iis comparato, à quibus in divisione præceditur.

6. Circa verò exercitationis propositæ formam, quæ amor ipse est, ut eam habeamus, quantum fieri potest, perfectam, suisque omnibus numeris absolutam, sufficet illius meminisse, quam universali proximorum amori præscripsimus. Cùm enim ex DEI parte non majora adsint incitamenta ad homines universè, quàm ad inimicos diligendos, imò potiùs peculiariora horum respectu, & validiora adsint, dilucidè apparet, non debere eum, qui ex toto corde amat DEUM, ab eoque causas agendi mutuatur, minùs quemquam ex inimicis, quàm alios quosvis homines, prout merè sunt tales, diligere: sed omnibus, quæ erga hos communiter exercenda esse suprà affirmavimus, erga illum pariter fungi, quæ interioris, quæ externæ charitatis officiis. Esto igitur validissima sint,

mi Lector, quæ ad hujus, vel illius hominis odium incitamenta te urgent: nihil in eo amabile, nihil non averfandam videas: indignissimis quibusque modis te læserit, rebus tuis graviter incommodaverit, maledictis, & probris famam tuam laceraverit, quin & tibi ipsi violentas manus injecerit: neque his contentus, pergat etiamnum simili furore in insontem bacchari, novas moliri injurias, alias, atque alias nocendi artes quærere: sinè ullo profectu tuæ patientiæ, nisi ut majorem indè sumat audaciam, & tuis semper liberius tanquam domiti, subactique insultet cervicibus. Omnibus istiusmodi malevolentia, & vindictæ incentivis prævalere apud te debent, quas tibi contra DEUS suggerit, patienter ferendi, amandique illius causæ: & in tantum quidem prævalere, ut nulla ratione habita sive illius malefactorum, sive iracundiæ tuo in corde æstuantis, plus quàm fraternam erga ipsum charitatem concipias, ne utiquam satis existimans, procul à te arcere, quidquid adversum homini est: procul nimirum à mente omnem cogitationem, opinionemque minùs honorificam, procul à voluntate omnem minùs suavem affectum, procul à lingua omne minoris benignitatis verbum, pro-

procul à vultu omne perturbati, offensique animi indicium: sed eò etiam progrediens, ut in præclara, quantum per piam voluntatem fieri potest, æstimatione illum habeas: ut prosperos quosque ejus eventus gratulanter excipias, sinistros verò ægre feras, non secùs, quàm si tua ibi res ageretur: ut nunquam de eo verba, nisi cum honoris significatione, facias: ut quoties ope tua indiget ad hanc ipsi ferendam, & agas, quidquid potes, & plùs etiam velis, quàm potes: ut demum ità in omnibus erga ipsum te geras, ut si ab eo medullitus amareris, plurimisque, & maximis fores illius beneficiis obstrictus.

7. Neque tibi in mentem fors veniat, nimum quid à te exigi, dum charitas hujusmodi exigitur. Jure id quidem censeris, si amoris causæ ducerentur à personæ meritis, quæ amanda proponitur. Sed cum à DEO potiùs, sanctissimoque ejus amore, & studio ipsi placendi sumantur; quænam justior definiri potest amandi his de causis mensura, quàm nullam nôsse in amando mensuram? Nimiùsne igitur videri tibi potest ullus benevolentix ardor erga illos, quos DEI Filius dilexit *usque ad mortem, mortem autem crucis?* Quibus quidquid officii præstatur, pro sibi-

sibimet ipsi præstito se habere testatus est ? Quos demum diligere à nobis vult , prout nos dilecti ab eo sumus ? Næ usque adeò nihil hinc nimium existimari potest , ut potius , quidquid summi , extremique fiat , sit habendum pro parvo. *Charitas Christi urget nos.* (2. ad Cor. c. 5.) En stimulus , quo ad amandos inimicos impellimur : en terminus absque ullo termino , quem nobis proponere in iis amandis debemus : effusissima scilicet expleri necessitas , nostrisque imitandæ illius studiis ulterior DEI adversus homines charitas. Et consistendum sibi usquam putabit , qui validum adeò calcar infixum lateri habet , quique immensum adeò curriculum semper sibi explicatum ante oculos videt ? Et satis se unquam , nedum nimis fecisse inimicorum bono arbitrabitur , qui meminit , supremum universitatis totius Regem , *cùm adhuc peccatores essemus* , perduelles nimirum , violatæque majestatis rei usque adeò nos amasse , ut è caelesti suo solio in imum hunc orbem delapsus , pœnas ultro subire pro criminibus nostris voluerit , quantas nemo latronum , aut paricidarum tulit unquam pro suis ? Quique ab illo , *propter nimiam charitatem suam , qua dilexit nos* , ignominiosæ cruci affixo , & acer-

B b

bissi-

bissimos inter dolores jamjam morituro, extremis sibi vocibus inculcari audit : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos?* Quasi dicat : facite inimicorum vestrorum gratiâ, quæ videtis me in vestri gratiam fecisse, à quibus infinitæ gravitatis, malitiæque injurias accepi. Diligite malè de vobis meritos, prout illos ego ab hac cruce dilexi, qui verborum, factorumque contumeliis me affecerant, quales nullo ab hoste vel contigit, vel continget vos pati : quorum tamen, dum barbara immanitate pergere moribundo insultare, patrocinium coram æterno meo Parente suscepi : illum ipsum pro eorum redemptione sanguinem offerens, quem hostiliter ad eum ex omnibus malis venis expresserant, quoque necdum fatum videbatur eorum crudelitas : *Diligite igitur inimicos vestros : benefacite his, qui oderunt vos.* Et, si modum, ac mensuram id agendi optatis, exemplar utriusque vobis sit meum erga vos amor, mea erga vos beneficentia. Diligite illos, sicut, & quantum dilexi vos : benefacite illis, sicut, & quantum benefacite vobis.

8. Ah ! si anima DEUM intimè amantem hanc secum reputet, enimvero absumi totum

vellet in amandis usque amplius, & omni genere officiorum fovendis, à quibus indignè læsa est, quò nempe gratificetur magis dilecto suo Domino, divinamque illius charitatem luculentius in se repræsentet. Sæviant, quantum libet, inquit, hujus vel illius adversum me furor, gravissima sint, quæ mihi peperit, rerum damna, fœdissimæ, quas meo nomini inussit, dedecoris labes; nihil horum tanti apud me est, quanti delectatio, quam æquo illum animo ferens, germanèque diligens, DEO meo possum afferre: delectatio usque adeò mihi singulariter chara, ut & duplo injuriarum sumptu bene emptam crediderim. Quare tantum abest, ut hostem eum existimemus, qui suis malefactis, atque offensis illius mihi subministravit materiam, ut hæc de causâ inter de me optimè meritos recensere illum queam. Et nisi exercendo contra me odio suæ animæ noceret, vellem illud nunquam deponeret, nè unquam hoc carendum fructu mihi esset. At si charitas erga ipsum vetat, nè prædictum odium retineri ab eo cupiam; charitas erga DEUM incitamento est, ut de ejusdem effectibus gaudeam: de occasione nimirum, quæ mihi ideo præbetur, ipsi magis placendi. Diligam itaque

B b 2

me-

meum fautorem veriùs, quàm hostem, tum ut Domino id præcipienti obediam, tum ut ipsi aliquam gratiæ vicem erpendam pro singulari emolumento, quod mihi malevolentia suâ peperit. Et quia nîl referre illi possum utilius, quàm si lethifero malè concepti odii veneno illius animum expiem; nullam eum adjuvandi, & omnibus benevolentia officii prosequendi occasionem prætermittam: hac etiam de causa, ut sic emollitus in gratiam tandem mecum redeat, & post reliqua charitatis meæ munera, ipsam quoque pulcherrimum omnium munus charitatem in ea mihi mutuò respondens accipiat.

9. Talis itaque est ardor, quo si Deum rite diligimus, omnes itèm vel inimicissimos nobis homines debemus diligere. Sed quoniam niam teste Salomone, (*Eccl. 7.*) *Calumnia* (imò teste experientia, quævis universè gravior injuria) *conturbat sapientem*, violenta irarum tempestatem in offensi animo extans, quæ ad longum sæpe tempus tumultuari intùs pergit: adeò ut difficile admodum commoto ad hunc modum homini sit, intra necessariæ patientiæ cancellos se tenere, nedum ad liberam quavis gratiæ charitatis exercitationes alacriter progredi, nec

is hisce animi perturbationibus, quædam duxi opponenda hic remedia, partim quidem universalia, & contra omnes iracundiæ occasionem auxilio futura; partim verò peculiarium casuum propria, & juxta horum diversitatem jam hæc, jam illa adhibenda. Quibus utrisque si quis providè utatur, næ illi non magno negotio fas erit, quascunque inter injurias, & erga quodvis inimicorum genus charitatem retinere tranquillam, suavem, beneficam, & omnibus suis numeris usquequaque absolutam. Initium ab illis ducamus, quæ natura antecedunt, universalibus nempe, & remotis.

10. Duo præcipua horum sunt: alterum efficacitatis certissimæ, sed non nisi longo labore, & heroica comparandum virtute, paucorumque, & perfectissimorum hominum proprium; alterum minùs quidem efficax, sed prompto ad manum cuilibet etiam spiritualis vitæ tyroni, qui eo uti velit. Primum est Evangelicus mortalium quorumvis bonorum contemptus, imò etiam averfatio, quam penitèns animo impresserit tum creber usus meditandi morum corruptelas, & labes procreare ab iis solitas, tum perpetua consuetudo adversùs innatas eorum cupiditates in omni

omni rerum electione, vitæque actu tendendi. Et, quantum quidem ad hoc genus remedii, satis in præfenti fit illud solummodo indicasse. Nam de illo infra, tanquam de re summi ad vitam spiritualem universam momenti, accuratè, fusèque agam: ostendens, quàm necesse sit, ut, qui amare DEUM vult *ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus suis*, omni pereuntium bonorum amore se exuat, imò illa insuper tanquam perfectæ charitatis impedimenta aversetur: semperque ipsorum locò, quæ ipsis contraria sunt, eligat: locò nimirum opulentix pauperiem, locò deliciarum ærumnas, locò honoris, gloriæque ignominias, & probra. Cujus ita universalis contra quævis objecta naturæ blandientia odii, quisquis firmum, & stabilem diutina exercitatione sibi usum paraverit; nemini esse dubium potest, quin placidum in quibusque offensis animi statum, perfectamque erga omnes, qui se offenderint, charitatem conservaturus facillimè sit: imò etiam longè omnino abfuturus, ut ullam se offensam accepisse, ullumque inter homines sibi esse adversarium existimet. Nam neque offensam accipit, & adversarium propriè loquendo habet, qui in nulla re, quam diligit

læditur; tantùmque à terrenis bonis, quæ sola lædere homines possunt, diligendis, ac in pretio habendis ille abest, ut ea potius oderit, fugiâtque, & quantum potest, devitet. Philosophiæ genus profectò humanam omnẽ sapientiam excedens, vixque ab homine, illud nunquam in se experto, possibile in aliis credendum: sed à plurimis nihilominus præstantibus Christi discipulis vivendo expressum: quos admirans orbis terrarum vidit gratulari sibi, dum suis spoliarentur fortunis, hilari vultu contumelias excipere, próque amicis habere, qui vel in deprimenda sua dignitate, vel in vexando suo corpore adjumento sibi essent. Qualem à D. Gregorio accepimus, Stephanum Abbatem fuisse: (*Hom. 15. in Euang.*) *Qui eum sibi amicum credebatur, qui sibi molestiæ aliquid irrogasset. Reddebat contumelias gratias. Si quod in ipsa sua inopia damnum fuisset illatum; hoc maximum lucrum putabat. Omnes suos adversarios nihil aliud, quàm adjutores existimabat.* Quocirca quantò & nos amplius in sancto hoc bonorum præsentium odio proficiemus, tantò majorem indies facultatem arridendi injuriis, earumque authores diligendi assequemur: quemadmodum contrà, quantò impensius nostrum honorem,

nostras utilitates, nostra commoda, nostrorumque consiliorum successus amabimus, tanto difficilius nobis erit, ubi aliquem in huiusmodi rebus adversarium experiemur, imperturbatam, nihiloque minus suavem, quam prius fuerat, retinere adversus eum charitatem.

II. Secundum antidoti genus non parvo ipsum quoque usui futurum, & nemini ceteroquin volenti non obvium fuerit, *providere vigore mentis* (ut suadet D. Ambrosius) *quae futura sunt, & tanquam ante oculos mentis locare, quid possit accidere, & quid agere debeat, si ita acciderit, definire.* Interdum duo, & tria simul volvere animo, quae conjiciat aut conjuncta, aut singula accidere posse: & aut singula, aut conjunctis disponere actus, quos intelligat profuturos: (L. 1. de Off. c. 38.) adeo ut in matutina oratione prospiciamus animo injurias, quaecunque illo die fieri nobis possunt, primo leviores, & ordinarias, quasque spectatis seu locis, ubi versabimur, seu personis, quibus cum agemus, seu negotiis, quae administrabimus, verisimile est nos passuros, mox alias gradatim, atque alias: offerentes nos Deo ad hilarem singularum tolerantiam: orantesque illum simul, ut si non omnes, at aliam quam

quam saltè earum partem, putà has nominatim, vel illas, in quibus nìl culpæ alienæ occurrit, ad patientiæ, & charitatis exercitium inferri nobis permittat: ac definiens postremò qualem in singulis, ubi reipsa fors evenirent, corporis, animique habitum nos sumere, & gerere oporteat: quibus nempe considerationibus mentem armare, quam in speciem vultum componere, quid agere, quid loqui, & similia. Antidoti genus, dixi, non exiguo usui futurum: quamvis enim aliud sit provocare hostem, dum longè abest, & aliud cominus arma inferentem fortiter sustinere; fatendum tamen cum D. Gregorio est: (*Hom. 35. in Eu.*) *Minùs jacula ferire, quæ prævidentur: & nos tolerabiliùs mundi mala suscipere, si contra hæc per præscientiæ clypeum munimur.* Cùm fortitudo ante dimicandi tempus concepta, nonnihil in animo soleat suæ virtutis relinquere, quo is juvetur ad eandem in præsentem etiam dimicationem instaurandam. Quare idem Divus Pontifex huc traducit illud, *procul odorari bellum*, quod inter generosi equi dotes in sacra Jobi historia recensetur, subjiciens: (*L. 31. Mar. c. 16.*) *Bellum odorari est: adversa quæque longè adhuc posita cogitando prænoscere, nè fortasse valeant improvisa superare.*

re. Malum namque, quod consilio pravenitur, decertanti contra se animo ex ratione subjicitur. Quia tantò quisque minùs adversitate vincitur, quanto contra illam præsciendo paratus invenitur. Valeat ad pleniorum dictorum fidem, quod Francisco Lopio domesticæ rei in nostra familia adjutori evenisse traditur. Præerat hic Montellani Collegii Villæ, in cujus secessum magnus ille etiam divini verbi præco Joannes Avila solebat interdum remittendi tempestivè animi gratiâ divertere. Cùm hic itaque percontatus aliquando ex Lopio esset, magnòque amandi DEI studio flagraret, idque ab eo sibi affirmari audiret; atqui scito, mi Frater, subjecit, tunc revera DEUM à te amatum iri, cùm à rustico villæ hujus servo conviciis, & verberibus malè acceptus, illius petulantiam tacitus feres, imò etiam beneficiis remunerari studebis. Defixit in animo salubre documentum pius frater, nec frustra. Res enim planè ut fuerat prædicta, quodam tempore accidit, illatamque à procaci ministro injuriam eâ ipsa patientiâ, & charitate excepit, ad quam sese in antecessum paraverat. (*In Vit. Av. L. 3. c. 12.*)

12. Transeundo jam ad remedia, quæ charitati in hac, vel illa speciatim materia

auxilio esse possunt. Primò quidem contra impatientiam, & alienationem animi, ex proximorum seu naturalibus, seu moralibus vitiis excitari solitam, utile fuerit, si vel ea intuearis vitia, tanquam tuorum fratrum calamitates, & morbos, magis propriam videlicet misericordiæ, quàm indignationis materiam; vel animo reputes, neminem mortaliū non habere aliquid, unde offensionis causas aliis præbeat: & sicut ille, contra quem stomacharis, suis vitiis molestiam tibi parit; sic neque tua tibi, esto illa minùs advertenti deesse, quæ aliis illa advertentibus gravem, molestūque te reddant: ac proinde, quem admodum tu minimè velles, ut ii, quibuscum vivis, te propter labe tuas averfarentur, despicerentque, sed facili potius, humanoque animo ferrent; ita æquum esse, ut neque tu eosdem propter sua morum, naturæque menda, contemptui, & fastidio habeas, sed commiseratione potius, ac venia prosequaris: optans quidem, eorum boni respectu, odiosis illis qualitatibus expurgatos videre, sed simul quietis tuæ causâ illos tolerans, quales nunc intueris.

13. Secundò, si offensionis materia damnum aliquod, vel incommodum sit, ab alie-

na

na incogitantia, & socordia nobis allatum; licebit tum ex amore voluntatis divinæ, tum ex abjecta nostri æstimatione illius lenimenta desumere. Ex amore quidem voluntatis divinæ intueno, quod accidit, non veluti ex hominis illius negligentia ortum, sed merè ut effectum, quem supremi rerum omnium Conditoris, & Domini providentia, majoris nostri boni respectu, ab æterno decrevit. Ex abjecta verò nostri æstimatione, dicendo intra nos ipsos: & cujusnam ego tanti pretii, ac meriti sum, ut homines nè minima fors in re mihi incommodent, summam omnem expromere diligentiam, & accuratorem debeant: cum si mea perpendantur scelera, neminem par esset de me unquam cogitare, nisi despiciendi, & abominandi mei causâ? Qui justæ humilitatis sensus majorem adhuc vim capiet, si miram simul attendamus lenitatem, qua DEUS nostram in suo famulatu oscitantiam, totque indè provenientes officii defectus tolerat. Hoc enim exemplum coget nos erubescere, quòd indignè ad eò feramus, si quid vel tantillum sedulitatis, & attentionis omissum circa nos fuerit. Perinde quasi solertiori erga nos observantia, atque cura deberent uti homines, nihilo nobis natura
in.

inferiores, quàm erga supremum universita-
tis Dominum nos terræ filii, infimique illius
servuli utamur.

14. Tertiò, si contigeret quempiam uti-
litatis suæ causâ nostri aliquid contra fas in-
vasisse, vel quocunque damno nobis pacto
sua lucra aucupari; ad lenem conservandam
erga ipsum patientiam nihil utilius factu erit,
quàm ut liberalis, generosæque charitatis ac-
tibus eam robaremus: considerantes, de-
bere nos juxta hujus placita quoties de exter-
nis, neque ad vitam necessariis bonis agitur,
proximorum utilitatem nostræ anteferre,
ideòque quàm plurimum ejusmodi bono-
rum possumus, ultro nobis subtractum iis
impertiri. Quam charitatem posteaquam
universè in animo excitaverimus, facilè no-
bis erit, plus lætitiæ de hominis rem nostram
usurpantis lucro, quàm mœroris, de nostro
detrimento concipere. Imò si aliquo tan-
gemur mœrore, unica hujus causa erit da-
mnum spirituale, quod peccando sibi ipse
intulit, non verò temporaria utilitas, quam
nostro impendio acquisivit: nam ex hac po-
tius gaudii, & solatii materiam ducemus, ad
hunc modum differentes nobiscum: bene-
emptum mea hac qualicunque jactura arbi-
tror

tror fratris mei quæstum. Quin si ille, quod malis artibus de mea re occupavit, amicis à me verbis petiisset, nè ad punctum quidem temporis distulisset illius petitioni subscribere. Et verò cur non fecit? Idem sanè absque sua culpa sinceriori cum mea voluptate possideret. Sed quomocunque visum ei fuerit rem acquirere, pergat porrò eam retinere, me omnino annuente: utpote qui majorem ex ea gaudii fructum capio, dum ab ipso habetur, quàm si etiamnum juris mei esset. Hæc ars subrogandi patientiæ liberalitatem, & gratuitum nostrum munus faciendi injustam alterius rapinam, nemo non videt, quàm miræ efficacitatis sit ad leniendam, & omni suo felle expurgandam injuriam. Quod si neque illâ contenti præ amica voluntate iniqui prædonis adhuc largiùs ditandi, condonationi modò dictæ eorum, quæ abstulit, novum ultro adjiciamus munus ex iis, ad quæ avidas manus nequii extendere; tunc enim verò benignitas extremum sui specimen daret: tantùmque vis offensæ abesset à minuenda fraterni amoris suavitate, ut ad eam potius congeminandam valeret. Hujus porrò inauditæ pridem artis magistrum, eundemque exemplum habemus ipsummet DEI Filium

lium Christum JESUM: nam & hortatus seſtatores suos est, (*Mat. c. 5.*) ut volenti tunicam tollere, ultro & pallium dimitterent; neque modò nulla omnipotentia suæ vi inimicos repulit, qui eum vitâ spoliare intendebant, verùm etiam facultatem iis, atque vires ad impium suum facinus perpetrandum suffecit. *Cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se iniquè.* (*Petr. Ep. 1. c. 2.*) Imitatores nactus tum alios ex suis fidelibus servis, tum Anachoretam illum: qui, ut in vitis Patrum refertur, cùm scelerati homines ipsius cellam præsentis, videntis que omnino expilassent, usque adeò de injusta suarum sarcinularũ rapina nihil illis succensuit, ut paulò post animadvertens sacculum superesse, quem digressi prædones vel neglectum, vel inobservatum reliquerant; illo in manus arrepto, post eos currere instituit, vociferans: sumite, ô filii! hoc etiam residuum, quod imprudentium manus effugit, nec nulli vobis usui fors erit. (*Rosw. L. 5. & in Prat. Spir. c. 212.*)

15. Quartò, adversus injurias, quæ non ex lucri, aut commodi studio, sed ex mera nocendi aviditate oriuntur, cujusmodi sunt exempli gratiâ injustæ conjunctarum nobis per-

personarum cades, & virulentæ nostri no-
 minis obrectationes proderit, nè fraterna,
 & suavis erga eum, à quo læsi sumus, chari-
 tas minuatur, in D E I Filium è cruce pen-
 dentem oculos figere, qui ceu suos olim ho-
 stes ex ea commendavit Patri; ita & nostrum
 in præsens unicuique ex nobis commendet:
 ea de illo usurpans verba, quæ Agesilaus
 Spartanorum Rex pro quodam Nicia ad illi-
 us vel inimicum, vel iudicem fertur scripsis-
 se: (*Plut. in Ages.*) *Niciam, siquidem non pec-*
cavit, dimitte: si peccavit, dimitte mihi: summa,
dimitte. Tanquam si dicat: ignosce isti in
 mei gratiam, qui tibi toties ignovi. Obli-
 viscere illius culpas, quemadmodum obli-
 vioni ego tuas tradidi. Major mea charitas
 fuit in te beneficiis ornando, quàm illius ma-
 levolentia in lædendo. Plus mihi debes gra-
 tiæ, quàm illi vindictæ. Si ille non mere-
 tur amari, mereor ego certè exaudiri. *Si pec-*
cavit, dimitte mihi. Proderit quoque in man-
 suerudinis incitamentum ea ipsa nobis verte-
 re, quæ ad iram, & ultionem maximè stimu-
 lant, gravitatem nimirum offensæ, & pati-
 entiaè difficultatem: cogitando apud nos, hic
 locum esse, ubi dignosci palàm poterit, vir-
 treane, an solido ex adamante nostra sit vir-
 tus.

tus. Nimis non decorum modò, sed & dulce esse, heroicæ aliquod fortitudinis specimen dare. Nunquam fortè aliàs occasionem nobis præbitum iri, DEO tantùm placendi, & certis adeò documentis probandi, quàm eximia illius charitate flagremus. Quibus cogitationibus ad Christianam generositatem exercitati dicamus: Eja age, quid morarum, & tergiversationis hoc est? Nunquàmne extraordinarii aliquid conabimur? Nunquàmne audebimus duri quidpiam, & ardui illato fortiter gradu perrumpere? Satis hucusque verbis, & promissis animosi fuimus; tempus jam est, ut agendo virtutem comprobemus, & magna minantibus dictis haud inferiora opera adjungamus. *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio, surgite, eamus.* (Joa. 14.) Proderit demum hic etiam ad communem proximorum charitatem confugere: animadvertendo, eum, à quo injustè læsi sumus, cum ex nostris proximis sit, debere à nobis amari, sicut amamus nos ipsos, & studendo communitatem hujusmodi amorem erga ipsum concipere: tum reputando ipsius contra nos odium multò ipsi plus nocere, cujus animum lethali veneno suo inficit, quàm nobis, quos

C c

non

non nisi intrinsecus lædit. Unde mox consequetur, ut eum instar nostri diligentes plus ægritudinis de graviore ipsius malo, hoc est intestina odii lue, quàm de nostro leviori, externa nimirum offensa capiamus: nec curamus mutuis offensis ulcisci, sed illi potius opportunis ad placandos animos beneficiis & obsequiis mederi. Et quamvis contingeret, adeò illum pertinacem in malignitate esse, ut nullis observantiæ, amorisque artibus emolliri se sinat; non ideo ab amica illius curatione cessabimus: quin eam potius, ceu in contumacioribus morbis medicorum mos est, pergemus usque intensius urgere. quoddam instituentes fraternæ benignitatis cum hostili malevolentia certamen: obfirmatque animis ab eo non desistere prius quàm experti fuerimus, plusne ille nos diligat se, an nos illum possimus diligere. Certamen profectò pulcherrimum: cuius & consilium nobis suggerit Gentium Doctor, in ad Romanos verbis: (6. 12.) *Non vincit à malo, sed vince in bono malum; & exemplum deo-
gius Vates, dum testatur & cum hostibus pacis integram se pacem servasse: Cum hi
oderunt pacem, eram pacificus. (Ps. 119.)*

16. Postremò, si aliquis in nos etiam præfentes inalevolentia suæ virus promat, contumeliosissimis quibusque verbis nos onerans: imò etiam violentas nobis manus injiciens; haudquaquam in hoc rerum articulo contenti esse debehimus, patienter duntaxat eum ferre, sed progredi ulterius ad gratitas humilitatis, benevolentiaque significationes, sinè quibus difficillimum id temporis, locique esset, illæsam in animo retinere fraterni amoris dulcedinem. Quamvis igitur nullam adversario justam præbuerimus causam, ita in nos debacchandi; consultissimum tamen factu erit ad illius pedes accidere, submissèq; veniam precari: contestando non potuisse nos, nisi inscios, offensionis ei ansam dedisse: cum cæteroqui amicam, reverentiaque plenam de ipso æstimationem in animo semper gesserimus, & nunc, quàm cum maximè geramus, ac gesturi usque simus. Ubi tamen adverto, hos submissionis, obsequiique actus proficisci debere ex sincero, ac benevolo placandi hostis studio: non verò, ut nonnunquã fieri observat Cassianus, (*Coll. 16. c. 20. & 22.*) ex hypocrisi, vel tacita ultionis voluntate, quò scilicet pudore hinc afficiatur adversarius, & conspectior præ nostra mansuetudine illius acerbitas fiat.

Cc 2

17. Si

17. Si tamen offensa levioris momenti esset, neque extraordinariis id genus remediis curari egens, utpote quæ nihil sit aliud, quàm diciturum medio in sermone falsè, ac mordaciter contra nos jactum; poterimus tunc vel tacitè subridendo rem transmittere, vel quasi non animadversam dissimulare; vel nos itèm jocosè aliquid dicere in ea nostræ corporis vitia, quæ alter perstrinxerit; vel figurata quapiam locutione offensam, authorémque illius exarmare: prout fecisse olim D. Franciscus Salesius traditur, (*In Vit. L. I. c. 16.*) cum Hierosolymitano Equite, qui ab eo læsum existimans, post iracundiæ acerbissimam impotentibus verbis, & amarulentis querimoniis egestam, sic denique allocutus eum fuerat: atqui saltèm hanc crucem, in signe mei ordinis, atque pectoris, te verè æquum erat. Cui mitissimus Præsul placidissimo vultu, & sermone: quonam pacto, respondit, minor justo erga crucem reverentia ostendi potest, cum librum de illius veneratione conscripserim? Denique pro personarum ac rerum varietate diversæ erunt agendi rationes, quas servari à nobis expediet, ubi quod hujusmodi accideret. Sed cavendum scilicet est, nè quam in ipso cum adversariis con-

gressu patientiam, & charitatem illæsam retinimus, post dimicationis aleam corrumpamus, incipientes mox per otium transactæ gravitatem injuriæ soli apud nos tacitis cogitationibus volutare, pèrque singula ejus adjuncta accuratiùs expendere, unde interior animi status violentis irarum æstibus, & vindictæ acribus incentivis perturbari consuevit: quæque initio non plùs, quàm fæmineæ acûs punctiuncula videbatur, importunè retractando, & scalpendo, chironium penè ulcus evadit. Nè itaque id malè eveniat, instituamus nos, quoties præteritæ alicujus injuriæ recordatio animum vellicârit, interiorem fraternæ benevolentiaæ actum erga illius authorem concipere: optando exempli gratiâ, omnia illi à DEO secunda evenire, & locum nobis præberi, ut aliquo eum afficere beneficio possimus: ad hæc honorificè de illo coram omnibus loqui, inque triviis occurrentem benigno semper vultu intueri, neque unquam illius congressum, & præsentiam vitare, sed ultro potiùs exquirere.

